کوفر کردن بە

طاغوت

ئامادەکردنی

دابان تەوحیدی

عبداللە عبدالرحمن : Abdullah

سەرباسێك دەربارەی کوفر کردن بە طاغوت

الحمدلله ، والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه أجمعين ، أما بعد :

ئیسلامەتی هیچ مرۆڤێک صەحیح و درووست نابێت تەنها بە کوفر کردن بە طاغوت نەبێت.

چونکە بەڕاستی الله " ﷻ " درووستکراوەکانی درووست نەکردووە تەنها بۆ عەبدایەتی و بەندایەتی کردنی خۆی نەبێت بە تاک و تەنها بەبێ دانانی هیچ هاوەڵ و شەریکێک بۆی ، هەروەکو چۆن الله تعالى دەفەرموێت: {وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ} واتە : وە من جنۆکە و ئادەمیزادم تەنها بۆ ئەوە دروست کردووە کە بەندایەتی من بکەن.

[سورەتی الذاريات : 56 . تەفسیری پوختە]

زانایان و ڕاڤەکارانی قورئان دەفەرموون: (معنى ليعبدون / أي : ليوحدون) واتە : مانای " بەندایەتی و پەرستن " / واتە : بە تەنها پەرستنی الله.

جا ئەگەر ئەمەت زانی ئەوا چاک بزانە کە عیبادەت و بەندایەتی کردنیش پێی ناگوترێت عیبادەت تەنها بە هەبوونی تەوحیدەوە نەبێت ، هەروەکو چۆن کەوا نوێژ کردنیش پێی ناگوترێت نوێژ تەنها بە هەبوونی دەستنوێژەوە نەبێت ، جا هەروەکو چۆن ئەگەر

(الحدث) بێ دەستنوێژی ڕوویدا لەکاتی هەبوونی دەستنوێژ ئەوا بەم هۆیەوە دەستنوێژەکەی هەڵدەوەشێتەوە ، بەهەمان شێوەش ئەگەر شیرک و هاوبەش بڕیار دان تێکەڵ بە عیبادەتەکان بوو ئەوا تێکی دەدات و کردەوەی هەڵدەوەشێنێتەوە و پوچەڵی دەکاتەوە ، وە خاوەنەکەشی دەبێتە یەکێک لەو کەسانەی کە بە هەمیشەیی لە ئاگر بمێنێتەوە (ئەگەر پێش مردنی تەوبەی لەسەر نەکرد) هەروەکو چۆن الله تعالی دەفەرموێت: {إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا} واتە : بەڕاستی الله خۆش نابێت گەر هاوبەشی بۆ دابنرێ ، بێجگە لەوە خۆش ئەبێت لەهەر گوناهێکی تر بۆ هەرکەسێك کە بیەوێت ، وە هەر کەسێك هاوبەش بۆ الله دابنێت ئەوە بێگومان گوناهێکی زۆر گەورەی هەڵبەستووە [سورەتی النساء : 48].

وە الله سبحانە وتعالی دەفەرموێت : {إِنَّهُ مَنْ يُشْرِك بِاَللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّه عَلَيْهِ الْجَنَّة وَمَأْوَاهُ النَّار وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَار} واتە : بەڕاستی هەر کەس هاوبەش بۆ الله دابنێ ئەوە بێگومان الله بەهەشتی لێ حەرام کردووە ، وە جێ و شوێنی ئاگر دەبێت ، وە بۆ ئەو ستەم کارانە هیچ یارمەتی دەرێك نییە.

جا ئەگەر لەمە دڵنیا بوویتەوە " ئەی بەندەی الله " (ئەوا بزانە) کەوا گرنگترین شتێک لەسەرت کە تەحقیقی بکەیت بریتییە لە : تەوحید ، وە گرنگترین شتێکیش لەسەرت کە لێی دوور بکەویتەوە بریتییە لە : شیرک، جا بزانە کە تەوحیدەکەت صەحیح و درووست نابێت تەنها بە کوفرکردن بە طاغوت نەبێت ، ئەم (کوفرکردن بە طاغوت)ەش لە ئەصل و بنچینەی دینی ئیسلامە ، وە ئەمە یەکەمین فەرمانە کە الله تعالى لەسەر نەوەی ئادەم فەرزی کردووە ، وە ئەو یەکەمین شتێکە کە پێغەمبەران و نێردراوەکان بانگەوازی قەومەکەیان بۆلای کردووە.

وە بەڵگەش لەسەر ئەمە ووتەی الله تعالى یە کە دەفەرموێت: {وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ} واتە : بەراستی بۆناو هەموو ئوممەت و نەتەوەیەك لە هەموو سەردەمێکدا پەیامبەرێکمان ناردووە بۆ ئەوە پێیان بڵێ : تەنها الله بپەرستن وە لە (طاغووت) و یاسا پوچەڵەکان دووربن.

[سورەتی النحل : 36 . تەفسیری ڕامان]

جا لەم ئایەتە پیرۆزەدا : الله تعالى هەواڵی داوە کەوا لەنێو هەموو گەل و نەتەوەیەک و سەدەیەک و نەوەیەک لە خەڵکی نێردراوێکی ناردووە لەکاتی سەرهەڵدانی شیرک هەر لە

قەومی نوح ەوە (علیه السلام) تاکو کۆتاییەکەیان محمد (ﷺ) بەوەی کە فەرمان بە قەومەکەیان بکەن:

(أن اعبدوا الله) اي : وحدوا الله بالعبادة

(کە الله بپەرستن) واتە : بە تاک و تەنها الله بپەرستن لە عیبادەت کردندا.

(واجتنبوا) اي : اترکوا وفارقوا عبادة ماسواه

(وە دوور بکەونەوە و دوورە پەرێز بن) واتە : وازبهێنن و جیا ببنەوە لە عیبادەت کردنی هەموو شتێک بێجگە لە الله نەبێت.

وە هەر بۆ ئەمەش درووستکراوەکانی درووست کردووە و نێردراوەکانی ناردووە و کتێبەکانی دابەزاندووە ، وە (اجتنبوا) گرنگترە لە (اترکوا) ، چونکە (اترکوا) بەس بۆ ئەنجام نەدانی کردەوەکەیە ، بەڵام (اجتنبوا) پێویستی بە واز هێنانیش دەبێت وە هەروەها پێویستی بە دوورکەوتنەوە و پشت تێکردنیش دەبێت ، وە ئەم ئایەتە بریتییە لە مانای (لا إله الا الله) جا بەڕاستی دان پێدانەنان و جێگیر کردن (نەفی و إثبات) لەخۆی دەگرێت هەروەکو چۆن (لا إله الا الله) ئەمەی لەخۆ گرتووە ، جا لەم ووتەیەی

الله تعالى : (اعبدو الله) جێگیر کردن و إثباته ، (اجتنبوا الطاغوت) دان پێدا نەنان و نەفی کردنە. [حاشية ابن قاسم على كتاب التوحيد]

جا مرۆڤ نابێتە ئیماندار تەنها بە کوفرکردن بە طاغوت نەبێت ، هەروەکو چۆن الله تعالى فەرموویەتی:

{فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَاۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ} [البقرة : ٢٥٦]

واتە : ئینجا هەر کەس لە ڕێی بێ بڕوایی بگەڕێتەوە (بێ باوەڕ بێ بە هەر پەرستراوێک جگە لە الله) وە بڕوا بهێنێ بە الله ئەوە بێگومان بە توندی دەستی گرتووە بە دەستەگیرەیەکی قایمی بەهێزی وا (کە ئیسلام ، یان ئیمانەکەیەتی) کە پچڕان و بەربوونی بۆ نییە ، وە الله بیسەری زانایە. [تەفسیری پوختە]

وە (العروة الوثقى) لێرەدا بریتییە لە (شایەتی دان بە : لا إله إلا الله) کە ئەویش دوو ڕوکنی تێدایە:

یەکەم : بریتییە لە کوفرکردن بە طاغوت . کە ناوەڕۆکی " لا إله"

دووەم : بریتییە لە ئیمان هێنان بە الله . وە ئەویش ناوەڕۆکی " إلا الله " یە.

جا ئیسلامەتی بۆ هیچ کەسێک نییە بەبێ دەستگرتن بە (العروة الوثقى) کە بریتییە لە (ووشـەی تەوحید).

وە بەندەش نابێتە کەسێکی دەستگرتوو بە (العروة الوثقى) تەنها کاتێک کەوا کوفری کرد بە طاغوت ، وە ئا ئەمەشە مرۆڤی موسلمان کەوا فەرمانی پێ کراوە ، اتفاقن لەسەری ، لە دیندا بە زەرووڕەت و پێویست زانراوە ، هیچ کەسێک نییە کە الله تعالى دڵی ڕووناک کردبێتەوە بە تەوحید نیزاع و ناکۆکی و دژایەتی لەمەدا بکات.

وە بۆ ئەوەی کوفر بکەیت بە طاغوت " ئەی بەندەی الله " پێویستە لەسەرت کەوا مانای طاغوت و جۆرەکانی و سەرەکیەکانی بزانیت ، وە چۆنیەتی کوفرکردن پێی : بۆ ئەوەی تەحقیقی کوفرکردن بە طاغوت بکەیت بە تەواوترینی شێوە ، هەتاوەکو بەهۆی ئەمەوە ببیتە کەسێکی موەحیدی دڵسۆز.

پێناسەی طاغوت لەڕووی زمانەوانی و شەرعدا:

طاغوت لەڕووی زمانەوانیەوە: وەرگیراوە لە (طغا وطغی ، یطغی ویطغو ، طغیاناً) کە بە مانای : بەزاندنی سنوور دێت ، وە هەرشتێک لە سنوور و ئەندازەی خۆی دەرچوو ئەوا پێی دەگوترێت (طغی) کە ئەویش سنوور بەزێنە ، وە بە هەمان شێوە دەگوترێت (طغی البحر) واتە : ڕووبارەکە سنووری بەزاند ، یاخود شەپۆلیدا ، وە لەم ووتەیەی الله تعالی کە فەرموویەتی: {إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ} واتە : بەڕاستی ئێمە : کاتێك کە ئاو (ی تۆفان) سەرکەوت (باپیرەکانی) ئێوەمان هەڵگرت لە کەشتیدا ئەی بێ بڕوایانی مەککە.

واتە : کاتێک ئاوەکە بەرزبوویەوە و بەسەر هەموو شتێکدا سەرکەوت وە لە عادەتی خۆی سنووری بەزاند ئەوا نوح (علیه السلام) و بڕوادارەکانمان هەڵگرت لە کەشتیەکەدا.

وە هەروەها لە (الطغیان) واتە : سنوور بەزاندن وەرگیراوە لە (الطاغوت) ، وە طاغوت یش لەسەر تاک و کۆ و نێر و مێ ڕوودەدات (المفرد والجمع والمذکر والمؤنت) ، وە کـ(جمع)ـۆی طاغوت : طواغیت ە.

بەڵام لەڕووی شەرعەوە:

ئەوا شیخ الإسلام إبن تیمیة بەم ووتەیەی پێناسەی کردووە کە فەرموویەتی: فالمعبود من دون الله إذا لم يكن كارهاً لذلك فهو طاغوت ، والمطاع في معصية الله فهو طاغوت ، ولهذا سمّى من تُحُكوكِمَ إليه بغير كتاب الله طاغوت ، وسمّي فرعون وعادٌ طغاة.

[مجموع الفتاوى : 210/28]

واتە : جا هەر پەرستراوێک لە شوێنی الله کە دەپەرسترێت ئەگەر ئەم کارەی پێ ناخۆش نەبوو کە لە شوێنی الله دەپەرسترێت و لێی بێ دەنگ بوو ئەوا ئەو کەسە طاغوتە ، وە گوێڕایەڵی کراو لە سەرپێچی کردنی الله دا طاغوتە ، وە هەر لەبەر ئەمەشە کەوا ناوی طاغوت نراوە لەو کەسەی کە حوکمی بۆلا دەگەڕێندرێتەوە لە غەیری کتێبی الله تعالی ، وە بەهەمان شێوەش ناوی (طغاة) نراوە لە فیرعەون و عاد.

وە الشیخ محمدی کوڕی عبد الوهاب دەفەرموێت: الطاغوت عامٌ في كل ما عُبد من دون الله. [كتاب التوحيد]

واتە : طاغوت : واتا و ناوێکی گشتیە هەموو پەرستراوێک دەگرێتەوە کە لە شوێنی الله دەپەرسترێت.

وە هەروەها الشيخ عبد الله ی کوڕی عبد الرحمن أبا بُطين دەفەرموێت :

الطاغوت : يشمل كل معبود من دون الله ، وكل رأس في الضلال يدعو إلى الباطل ويحسنه ، وكل من نصبه الناس للحكم بينهم بأحكام الجاهلية ، ويشمل أيضاً : الكاهن ، والساحر ، وسدنة الأوثان الداعين إلى عبادة المقبورين . [الدرر السنية]

واتە : واتا و ناوی طاغوت : هەموو پەرستراوێک دەگرێتەوە کە لە شوێنی الله دەپەرسترێت ، وە هەموو سەرکردەیەک دەگرێتەوە لە گومڕایی دا کەوا خەڵک بۆ باطل بانگ دەکات و بە باشی دادەنێت ، وە بەهەمان شێوە هەموو ئەوانەش دەگرێتەوە کە خەڵکی دایان ناون بۆ ئەوەی حوکمی پێ بکەن لە نێوان خۆیاندا بە یاسای جاهیلیەت (و دژ بە یاسای الله و رسولەکەی (ﷺ)) ، وە هەروەها ئەمانەش دەگرێتەوە : کاهین و ساحیر و خزمەتکارانی بت و پەیکەرەکان و ئەوانەشی کە بانگەوازی خەڵکی دەکەن بۆ پەرستنی گۆڕەکان.

وە هەروەها الشيخ سليمان ی کوڕی سلمان دەفەرموێت:

تعددت عبارات السلف في تعريف الطاغوت ، وأحسن ما قيل فيه هو كلام ابن القيم (رحمه الله) حيث قال في [إعلام الموقعين] :

الطاغوت : كل ما تجاوز به العبد حدّه من معبود أو متبوعٍ أو مطاع ، فطاغوت كل قوم من يتحاكمون إليه غير الله ورسوله ، أو يعبدونه من دون الله ، أو يتبعونه على غير بصيرةٍ من الله ، أو يطيعونه فيما لا يعلمون أنه طاعة لله . [الدرر السنية]

واتە : عبارات و لێکدانەوەکانی سەلەف زۆرن دەربارەی پێناسەی طاغوت ، وە جوانترین ووتەش کەوا لە دەربارەی طاغوتەوە گوترابێت ووتەکەی إبن القیم ە (رەحمەتی الله لێ بێت) کە فەرموویەتی: **طاغوت** : هەرشتێک بەندە بەهۆیەوە سنووری بەندایەتی ببەزێنێت لە پەرستن یان لە شوێنکەوتن یان لە گوێڕایەڵی کردن ، جا طاغوتی هەموو گەلێک ئەوانەنە کە حوکم و دادوەریان بۆلا دەگەڕێنرێتەوە لە غەیری الله و پێغەمبەرەکەی (صلى الله عليه وسلم) یان دەپەرسترێن لە شوێنی الله تعالى ، یان شوێنیان دەکەون بەبێ ئەوەی کە هیچ بەرچاو ڕوونیەک و بەڵگەیەک هەبێت لەلایەن الله عز وجل ەوە ، یان گوێڕایەڵیان ئەکەن لە شتێکدا و نازانن ئەو گوێڕایەڵی کردنە تایبەتە و تەنها دەبێ بۆ الله بێت.

جۆرەکانی طاغوت وە سەرووی طاغوتەکان:

طاغوتەکان سێ جۆرن:

1 طاغوتی حوکم.

2 طاغوتی عیبادەت و پەرستن.

3 طاغوتی گوێڕایەڵی و شوێنکەوتن.

وە طاغوتەکان زۆرن بەڵام لەسەرووی هەموویانەوە پێنجن:

✔**یەکەم** : شەیتانی بانگەوازی کار بۆ عیبادەت و بەندایەتی کردنی غەیری الله:-

هەروەکو چۆن الله تعالی دەفەرموێت: {أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَن لَّا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ۖ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ}

واتە : ئەی نەوەکانی ئادەم ئایا وەسێتم بۆ نەکردن کە شەیتان نەپەرستن ، چونکە بەڕاستی شەیتان دوژمنی ئاشکرای ئێوەیە. [سورەتی یس : 60 .تەفسیری پوختە]

جا شەیتان گەورەترین طاغوتە ، کە بەردەوام هەوڵی دوورخستنەوەی خەڵکی دەدات لە گوێڕایەڵی کردنی الله ، وە لە بەشەر و مرۆڤیش کەسانێک هەنە کەوا لەگەڵ شەیتان

هاوبەشی دەکەن بۆ دوورخستنەوە و لادانی خەڵک لە عیبادەت و بەندایەتی کردنی الله، هەروەها ئەوانیش لە طاغوتەکانن.

✔ **دووەم** : حاکم و فەرمان ڕەوایەک کە حوکمەکانی الله تعالی ی گۆڕیوە:-

الله تعالی دەفەرموێت: {**أَلَمْ تَرَإِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا**}

واتە : ئایا ئاوڕێکت نەداوەتەوە بەلای ئەوانەی وا خۆ نیشان دەدەن کە بەڕاستی ئەوان باوەڕیان هێناوە بەوەی دابەزیوە بۆتۆ (کە قورئانە) و بەوەش کە پێش تۆ دابەزیوە (کە تەوراتە) دەیانەوێت کە داد بەرن بۆ لای یەکێك کە حوکم بە بەرنامەی الله ناکات ، لە کاتێکدا بەڕاستی فەرمانیان پێ کراوە کە بڕوایان پێی نەبێت ، وە شەیتان دەیەوێت کە گومڕایان بکات بە گومڕاییەکی دوور لە ڕاستی. [سورەتی النساء : 60]

وە لە تەواوی سەرکردەی ئەم وڵاتانە و حوکمەتەکان و پاشاکان و فەرمان ڕەواکان ئەمانەنە کەوا تەبدیلی حوکمە شەرعیەکانیان کردووە و گۆڕیویانە بە یاسا دەستکردەکان و حوکمەکانی عورفی و تەقالیدی عەشائیری ، یان تعطیل ی حوکمی

شەرعیان کردووە و پەکیان خستووە ، وەک هەڵوەشاندنەوەی حەددەکان و جیهاد و زەکات.

✔**سێیەم** : ئەو حاکمەی کە حوکم بە غەیری بەرنامەی ئەو قورئانە دەکات کە الله دایبەزاندووە:-

الله تعالى دەفەرموێت: {وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْكَافِرُون}

واتە : وە هەر کەس حوکم نەکات بەو بڕیارانەی کە الله ناردوویەتیە خوارەوە ، ئا ئەوانە بێ باوەڕن و موسوڵمان نین [سورەتی المائدة : 44]

ئیمامی إبن القیم دەفەرموێت: ومن حاكم خصمه إلى غير الله ورسوله فقد حاكم إلى الطاغوت ، وقد أُمر أن يكفر به ، ولا يكفر العبد بالطاغوت حتى يجعل الحكم لله وحده . [طريق الهجرتين]

واتە : هەرکەسێک بەرامبەرەکەی ڕابکێشێت و بیباتەوە بۆلای غەیری الله و پێغەمبەرەکەی (ﷺ) (بۆ ئەوەی حوکم بکات لە نێوانیاندا) ئەوا حوکمی بۆلای طاغوت بردۆتەوە ، وە بەڕاستی ئەو کەسە فەرمانی پێ کراوە کە کافربێت بە طاغوت ، وە هیچ

بەندەیەکیش کوفری بە طاغوت نەکردووە هەتاوەکو حوکم کردن و دادوەری تەنها بۆ الله دادەنێت.

جا ئەگەر حاکم و فەرمان ڕەوا یان دادوەر لەنێوان کەسە ناکۆکەکاندا حوکمی بە غەیری ئەو قورئانە کرد کە الله دایبەزاندووە ، وەک ئەوەی کە حوکمی کرد بە یاسا دانراوەکان یان بە عورف و عادەتی اجتماعی و کۆمەڵگا یان بە هەواو ئارەزوو ، ئەوا مورتەد بۆتەوە لە دینی الله وە بووەتە کەسێکی طاغوت.

جا بەڕاستی هەموو ئەو کەسانەشی کە حوکم و دادوەری دەبەنەوە بۆلای ئەو حاکمەی کە بە غەیری ئەو قورئانەی الله دایبەزاندووە حوکم دەکات لە کەسە ناکۆک و دژەکان ئەوا ئەوانیش کافرن.

الله تعالى دەفەرموێت: {**فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا**} واتە : نەخێر (وانییە کە خۆیان بە باوەڕدار نیشان دەدەن) سوێند بە پەروەردگارت بڕوادار نین تا تۆ نەکەنە دادوەر لەهەر ئاژاوە و دووبەرەکییەکی نێوانیان دا ، لەپاشان هەست نەکەن لە دەرونیاندا بە

هیچ بێزارییەک لەو بڕیارەی تۆ داوتە و مل کەچ نەکەن بە مل کەچیەکی تەواو. [سورەتی النساء : 65]

جا الله سبحانە وتعالی نەفی ئیمانی کرد لێیان ، چونکە ئەوان شەرعی الله یان نەکردە حەکەم و دادوەر لەنێوان خۆیان ، هەروەکو چۆن الله تعالی نەفی ئیمانی لەو کەسانە کرد کە حوکم دەگێڕنەوە بۆلای طاغوت ، یان خوازی ئەوەیان هەیە و دەیانەوێت حوکم بگێڕنەوە بۆلای طاغوت ، هەروەکو چۆن لە ئایەتەکەی پێشوودا باسکرا :

{يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ} واتە : دەیانەوێت کەوا حوکم بگێڕنەوە بۆ لای طاغوت .

✔**چوارەم** : هەرکەسێک بانگەشەی زانینی عیلمی غەیب بکات:-

الله تعالی دەفەرموێت: {قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ ۚ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ} واتە : بڵێ : کەسانێ کە لە ئاسمانەکان و زەوی دان غەیب نازانن بێجگە لە الله (تەنها ئەو دەیزانێ) و ئەوان هەست ناکەن چ کاتێ زیندوو دەکرێنەوە [سورەتی النمل : 65].

جا هەرکەسێک بانگەشەی ئەوەی کرد کەوا لە غەیب دەزانێت ئەوا ئەو کەسە طاغوتە، چونکە خۆی کردووەتە هاوتا و هاوبەش بۆ الله ، وە دژایەتی الله ی کردووە لە صیفەتێک لە صیفەتەکانی "الربوبية ".

الله سبحانه وتعالى دەفەرموێت: {وَعِندَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ} واتە : وە کلیلی هەموو نهێنیەکان هەر لای الله یە کەس نایانزانێ بێجگە لە الله نەبێت. [الأنعام : 59]

وە هەروەها فەرموویەتی : {عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا} واتە : هەر الله یە زانا بە نهێنیەکان ، وە کەس ئاگادار ناکات بەسەر نهێنی خۆیدا [سورەتی الجن : 26].

وە بەم بەڵگانەوە بێگومان ئەو کەسەی کە بانگەشەی غەیب دەکات مکذب و بە ناڕاست دانەری بەڵگەی ئاشکرای قورئانی پیرۆزە.

وە واجبە لەسەر مرۆڤی موسلمان کە ووریا بێت و خۆی بپارێزێت لە ڕۆیشتنی بۆلای هەموو ئەو کەسانەی کە بانگەشەی عیلمی غەیب دەکەن ، وەک : ساحیر ، وە کاهین و فاڵچیەکان ، و هەواڵ دەرانی غەیب ، وە ووریا بێت و خۆی بپارێزێت لەو کەسانەشی کە باوەڕیان پێ دەکەن لەو شتانەی کە ئەوانە بانگەشەی بۆ دەکەن.

رسول الله (ﷺ) دەفەرموێت : (من أتى كاهناً أو عرافاً فصدقه بما يقول فقد كفر بما أنزل على محمد (ﷺ) [حديث حسن ، رواه احمد " وغيره].

واتە : هەرکەسێک بچێتە لای فاڵچییەک یان هەواڵدەرێک بە غەیب و باوەڕی پێ بکات لەو قسانەی کە دەیکات ئەوا بە تەئکیدی کوفری کردووە بەو قورئانەی کە دابەزیوە بۆ سەر محمد (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

جا بە تەنها بەس چوون بۆلای ساحیرێک و فاڵچیەک و هەواڵدەرێک بە غەیب هۆکاری قبوڵ نەبوونی نوێژە ، بەڵام ئەگەر خۆی نزیک کردەوە بە چوون بۆلایان و بەڕاستیانی دانا لەو شتانەی کە بانگەشەی بۆ دەکەن ئەوا ئەمە هۆکارێکە لە هۆکارەکانی کوفر.

✔**پێنجەم** : هەرکەسێک بپەرسترێت لە شوێنی الله وە ئەویش بەم پەرستنە ڕازی بێت ، یاخود بانگەشەی خەڵکی بکات بۆ پەرستنی خۆی:-

وە بەڵگەش لەسەر ئەمە ووتەی الله تعالى یە کە فەرموویەتی: {وَمَن يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَٰهٌ مِّن دُونِهِ فَذَٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ}.

واتە : وە هەر کام لەوانە (فریشتەکان) بڵێ بێگومان منیش پەرستراوم جگە لە الله ، ئەو بە (ئاگری) دۆزەخ تۆڵەی لێ دەسەنین ، هەر بەو جۆرە پاداشتی ستەمکاران دەدەینەوە (تۆڵەیان لێ) دەکەینەوە [سورەتی الأنبياء : 29].

جا عیبادەت و بەندایەتی حەق و مافی الله عز وجل ە ، بۆ هیچ کەسێک نابێت کە بانگەشە بۆ عیبادەت و پەرستنی خۆی بکات ، یان بۆ عیبادەت و پەرستنی کەسێک بێجگە لە الله تعالى ، جا هەرکەسێک ئەم کارەی کرد ، یان نەیکرد بەڵام پێی ڕازی بوو لەوەی کە دەپەرسترێت لە شوێنی الله ، ئەوا ئەو کەسە طاغوتە.

❄ ابن عطية دەڵێت : القاضي أبو محمد فەرمووی: كل من عُبد من دون الله فهو طاغوت، وهذا تسمية صحيحة في كل معبود يرضى ذلك ، كفرعون ونمرود ، أما من لا يرضى ذلك كعُزير وعيسى (عليهما السلام) فلا . [المحرر الوجيز في تفسير الكتاب العزيز]. واتە : هەر کەسێک کە لە شوێنی الله دەپەرسترێت ئەوا ئەو کەسە طاغوتە ، وە ئەمەش ناو لێ نانێکی صەحیح و درووستە لە بۆ هەموو ئەو پەرستراوانەی کە بەمە ڕازینە، وەک : فیرعەون و نەمرود ، بەڵام ئەو کەسەی کە ڕازی نییە بەوەی کە

دەپەرسترێت وەک : عوزەیر و عیسا (سەلامی الله لە هەردووکیان بێت) ئەوا نەخێر ئەمانە ناگرێتەوە.

ئەم پێنجە سەرووی هەموو طاغوتەکان بوون کە الشیخ محمدی کوڕی عبد الوهاب (رەحمەتی الله لێی بێت) لە رسائل ەکەی باسی کردووە.

وە ئەمڕۆکەش طاغوتەکان زۆرن ، لەوانیش-: ئەنجومەنی یاسا دانان (پەرلەمانەکان) کە یاسای دەستکردی تێدا دادەنێن بۆ ئەوەی بۆ خەڵکی حوکمی پێ بکەن لەجیاتی حوکمی الله تعالی ، وە هەیانە ئەمانەش دەگرێتەوە وەکو نەتەوە یەکگرتووەکان ، وە ئەنجومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتی ، وە دادگای دادی نێودەوڵەتی ، جا هەموو ئەم لایەنانە بانگەشەی خەڵکی دەکەن بۆ عیبادەت و پەرستن و گوێڕایەڵی کردن لە غەیری الله ، وە شوێنکەوتن و حوکم کردن بە غەیری شەرعی الله ، وە هەروەها لە طاغوتەکانی سەردەم وەزارەتەکانی ئاسایش و بەرگری و ناوخۆییە ، کە محاربە و دوژمنایەتیەکی سەختی شەرعی الله دەکەن ، وە حوکمەکانیش لە دادگایی کردندا جێبەجێی دەکەن ، وە شەو نخونی دەکەن لەسەر جێبەجێ کردنی یاسای دەستکرد ، وە لە طاغوتەکان : بتی دیموکراسیە وە بتی نیشتیمان پەروەری و قەومیە، وە جگە لەمانەش زۆری تر هەنە لە طاغوتەکانی سەردەم.

صیفەت و شێوازی کوفر کردن بە طاغوت

(چۆنیەتی کوفرکردن بە طاغوت) :

الشيخ محمدی کوڕی عبد الوهاب دەفەرموێت : فأما صفة الكفر بالطاغوت : فأن تعتقد بطلان عبادة غير الله ، وتتركها وتبغضها ، وتكفر أهلها وتعاديهم ، وأما معنى الايمان بالله : فأن تعتقد ان الله هو الإله المعبود وحده ، دون سواه ، وتخلص جميع أنواع العبادات كلها لله ، وتنفيها عن كل معبود سواه ، وتحب أهل الاخلاص وتواليهم ، وتبغض اهل الشرك وتعاديهم.

-وهذه ملة إبراهيم التي سفه نفسه من رغب عنها ، وهذه هي الأسوة التي أخبر الله بها في قوله تعالى: {قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حتى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ} [الممتحنة : 4] [الدرر السنية : ١٦١/١]

واتە : جا صیفەت و چۆنیەتی کوفر کردن بە طاغوت بریتیە لەوەی کە : بیرو باوەڕت وابێت ئەو شتانەی جگە لە الله دەپەرستڕێن باطل و ناڕەوان ، وە وازی لێ بهێنیت و لێی دوور بکەویتەوە ، وە ڕقت لێی ببێتەوە ، وە ئەهلەکەی (ئەوانەی کە عیبادەت و

گوێڕایەڵی بۆ ئەو طاغوتە دەکەن) بە کافر بزانیت و تەکفیریان بکەیت وە دژایەتیان بکەیت ، وە مانای ئیمان هێنان بە الله بریتیە لەوەی کە : بیرو باوەڕت وابێت کە الله تاکە پەرستراوی حەقە ، هیچ پەرستراوێکی تر نییە ، وە هەموو جۆرەکانی عیبادەت و پەرستن تەنها بۆ الله ئەنجام بدەیت ، وە دوور بکەویتەوە لە هەر پەرستراوێکی دیکە جگە لە الله ، وە موسڵمانانی دڵسۆزت خۆشبوێت و دۆستایەتی و پشتیوانیان بکەیت ، وە ڕقت لە موشریکان ببێتەوە و دژایەتیان بکەیت ، وە ئەمە ئەو میلەتی ئیبراهیمەیە کە هیچ کەسێک پشتی لێ ناکات مەگەر کەسێکی گێل و نەفام نەبێت ، وە ئەمە ئەو پێشەنگە چاکەیە کە الله تعالی هەواڵی پێ داوە لەم ووتەیەی کە فەرموویەتی: {قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حتى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ} واتە : بەڕاستی بۆ ئێوە هەیە سەر مەشقێکی جوان و چاك لە ئیبراهیم و ئەوانەی لەگەڵیدا بوون کە بە گەلەکەی خۆیانیان وت : بەڕاستی ئێمە بێزار و بەرین لە ئێوە وە لەو شتانەش کە دەیان پەرستن لە جیاتی الله ، ئێمە باوەڕمان نییە بە (ئایینی) ئێوە وە پەیدا بوو لە نێوان ئێمە و ئێوەدا دوژمنایەتی و کینە بۆ هەمیشە تا کاتێك کە بڕوا بە الله ی تەنیا دەهێنن. [سورەتی الممتحنة : 4 . تەفسیری پوختە]

وە هەروەها فەرموویەتی: ومعنى الكفر بالطاغوت : أن تبرأ من كل ما يعتقد فيه غير الله : من جني ، أو أنسي ، أو شجر ، أو حجر ، أو غير ذلك ؛ وتشهد عليه بالكفر ، والضلال ، وتبغضه ، ولو كان أبوك أو أخوك ؛ فأما من قال أنا لا أعبد إلا الله ، وأنا لا أتعرض السادة ، والقباب على القبور ، وأمثال ذلك ، فهذا كاذب في قول لا إله إلا الله ، ولم يؤمن بالله ، ولم يكفر بالطاغوت [الدرر السنية : ٢/١٢٢].

واتە : وە مانای کوفرکردن بە طاغوت ئەوەیە کە : خۆت بەری بکەیت لە هەرشتێک کە خەڵکی باوەڕیان پێیەتی بێجگە لە الله نەبێت : لە جنۆکە ، یان مرۆڤ ، یان درەخت ، یان بەرد ، یان بێجگە لەمانە جا هەرشتێک بێت ، ئەگەرچی باوکت بێت یان برات بێت ؛ جا ئەو کەسەی کە دەڵێت من بێجگە لە الله هیچ شتێک ناپەرستم ، بەڵام من لە دژی (السادة) و قوبەی سەر گۆڕەکان و هاوشێوەی ئەمانەش ناوەستمەوە و بەرپەرچیان نادەمەوە ، ئەوا ئەو کەسە درۆی کردووە لە گوتنی (لا إله إلا الله) ، وە ئیمانی نەهێناوە بە الله ، وە کوفری نەکردووە بە طاغوت.

وە الشيخ سليمان ی کوڕی سحمان دەفەرموێت : قال الله تعالى : {**وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ**} [الزمر : 17] ففي هذه الاية من الحجج على وجوب اجتنابه - اي الطاغوت - وجوه كثيرة ، والمراد من اجتنابه

هو بغضه وعداوته بالقلب ، وسبه وتقبيحه باللسان ، وإزالته عند القدرة ، ومفارقته ، ومن ادعى اجتناب الطاغوت ولم يفعل ذلك فما صدق. [الدرر السنية : 502/10]

واتە : اللّه سبحانه وتعالى دەفەرموێت: {وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا وَ أَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ} واتە : وە کەسانێ کە لە پەرستنی بت (و هەموو پەرستراوێکی تر) خۆیان پاراستووە ، وە گەڕاونەتەوە بۆ لای اللّه مژدەی گەورە تەنیا بۆ ئەوانە ، کەواتە مژدە بدە بە بەندەکانم. [سورەتی الزمر : 17]

جا ئەم ئایەتە بەڵگەیە لەسەر واجبیەتی دوور کەوتنەوە و خۆپاراستن لە طاغوت لە زۆر ڕووەوە ، وە مەبەست لە دوورکەوتنەوە و جیابوونەوە لە طاغوت بریتییە لە:

١ -ڕقت لێی ببێتەوە.

٢ -وە دوژمنایەتی کردنی بە دڵ.

٣ -وە قسە و جنێو و سوکایەتی پێ بکەیت بە زمان، (بەوەی کە بە پوچ و باطل ی بزانیت).

٤ -وە لابردن و نەهێشتنی بە دەست بەپێی توانا.

٥ -وە جیابوونەوە لێی و خۆ دوورە پەرێز کردن لێ.

جا هەرکەسێک بانگەشەی ئەوە بکات کە دوورکەوتۆتەوە لە طاغوت بەڵام ئەو پێنج خاڵە جێبەجێ نەکات ئەوا ڕاستی نەکردووە .

جا ئەمەش بەس نابێت بۆ تەحقیق کردنی ڕوکنی کوفر کردن بە طاغوت بەبێ تەکفیر کردنی طاغوتەکان، بەڵکو جا واجبە تەکفیر کردنیان و تەکفیر کردنی شوێنکەوتوانیشیان، وە شوێنکەوتەی طاغوتەکان ئەمانەنە کەوا عیبادەت و بەندایەتی و پەرستن بۆ طاغوتەکان ئەنجام دەدەن وە هەروەها گوێڕایەڵیان دەکەن و شوێنیان دەکەون، جا بە هەر شێوەیەک بێت لە شێوەکان ، جیاوازی نییە سوجدە بۆ طاغوت ببات یان حوکمی بۆلای بگەڕێنێتەوە یان گوێڕایەڵی بکات لە سەرپێچی کردنی الله یان جگە لەمانەش.

وە لە شوێنکەوتووانی طاغوتەکانی سەردەم ئەمانەن:-

سەرباز و دارو دەستەکانیان و لەشکر و سوپاکانیان و ئەندامانی خزمەتگوزاریەکانی ئاسایش و ڕاگەیاندنەکانیان و زانایەکانیان و موفتیەکانیان و هتد...

ئەمانە گشتیان هیچ موەحیدێک گومانی لێ نییە کەوا کافرن.

الشیخ عبد الرحمن ی کوڕی حسن ی کوڕی محمدی کوڕی عبد الوهاب دەفەرموێت:

ولو عرف معنى (لا إله إلا الله) لعرف أن من شك أو تردد في كفر من أشرك مع الله غيره ، أنه لم يكفر بالطاغوت. [الدرر السنية]

واتە : ئەگەر (مرۆڤی موسلمان) مانای (لا إله إلا الله) لەلای ڕوون بوو ئەوا دەزانێت کە هەرکەسێک گومانی هەبێت یان دوو دڵ بێت لە کوفری ئەو کەسەی کە شیرکی بڕیارداوە چونکە لەگەڵ پەرستنی الله غەیری الله دەپەرستێت ، دەیزانی کە ئەو کەسە کوفری بە طاغوت نەکردووە .

بەڵام لوتکەی هەرە بەرزی کوفر کردن بە طاغوتیش بریتییە لە : جەنگ کردن لەگەڵ طاغوتەکان و شوێنکەوتەی طاغوتەکان ، بۆ بەرز کردنەوەی ووشەی الله.

الله تعالی دەفەرموێت: {الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ ۖ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا} واتە : ئەوانەی ئیماندارن (تەنها) لە پێناوی الله دا دەجەنگن (بەڵام) ئەوانەی بێ باوەڕن لە پێناوی ستەمکار و زۆردار و (طاغوت)دا دەجەنگن ، دە بجەنگن دژی یاوەرانی شەیتان (چونکە) بەڕاستی پیلان و تەڵەکەی شەیتان پووچ و لاوازە. [سورەتی النساء : 76]

وە شایەنی باسە کەوا لە گرنگترینی پێویستیەکانی دوور کەوتنەوە لە طاغوتەکانی سەردەم خۆ جوداکردنەوەیە لێیان وە هەروەها خۆ جوداکردنەوەیە لە شوێنکەوتووەکانیشیان ، وە وازهێنان لە نیشتەجێ بوون لەگەڵیان ، وە نەمانەوە و ژیان بەسەر نەبردن لەلایان ، وە بەجێ هێشتنیان و کۆچ کردن لە خاک و وڵاتیان ، وە لێرەدا ئەمانە پێویستن بۆ ئەو کەسەی کە دەیەوێت تەحقیقی کوفرکردن بە طاغوت بکات.

{وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا} واتە : وە کەسانێک کە لە پەرستنی طاغوت (و هەموو پەرستراوێکی تر) دوور کەوتوونەتەوە و خۆیان پاراستووە.

{أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ} واتە : تەنها الله بپەرستن وە لە طاغوت (و یاسا پوچەڵەکان) دووربن.

هیجرەت کردن لە وڵاتانی خاکی کوفرەوە کە پڕە لە هەموو جۆرەکانی طاغوت بۆ ئەو دار الإسلام ەی کە چۆل و بەتاڵە لە طاغوتەکان ، اللّٰه تعالی لە دەربارەیەوە فەرموویەتی وە هەروەکو چۆن إبراهیمیش (علیه السلام) ئەنجامی داوە لەگەڵ طاغوتەکانی قەومەکەی: {وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُو رَبِّي عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا} واتە : وا من دوور دەکەومەوە و کەنارگیری دەکەم ، لە ئێوە و لەو شتانەی کە لەجیاتی اللّٰه دەیپەرستن ، من تەنها هاناو هاوار بۆ پەروەردگارم دەبەم و هەر ئەو دەپەرستم ، ئومێدەوارم کە پەروەردگارم نائومێد و ڕەنجەڕۆم نەکات و دوعاو نزاو پەرستنم لێ وەربگرێت. [سورەتی مریم : 48 . تەفسیری ئاسان]

وە پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت: (أنا بريء من كل مسلم يُقيم بين أظهر المشركين)

[حديث صحيح رواه أبو داود والترمذي]

واتە : من بەریم لە هەموو موسڵمانێک کەوا نیشتەجێ دەبێت (ئیقامە دەکات) لە نێوەندی بێباوەڕ و موشریکەکاندا.

إبن القيم دەفەرموێت: جودا کردنەوە و ڕێگری کردنی پێغەمبەر (ﷺ) لە مانەوەی مرۆڤی موسلمان لەنێو موشریکاندا کاتێکە کەوا ئەگەر توانای هەبوو لەسەر هیجرەت کردن لەنێویان.

پاشان إبن القيم (رەحمەتی الله لێ بێت) بەڵگەی هێنایەوە بەم فەرموودەیە و بە چەند فەرموودەیەکی تر. [زاد المعاد في هدي خير العباد]

وە کۆتایی دەهێنین بە ئامۆژگاریەکی پێشەوا محمدی کوڕی عبد الوهاب (رەحمەتی الله لێ بێت) کە ئیمام محمدی کوڕی عبد الوهاب فەرموویەتی: تمسكوا بأصل دينكم ، أوله وآخره ، أُسِّهِ ورأسه ، وهو شهادة أن " لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّه "، واعرفوا معناها ، وأَحِبُّوْا أهلها ، واجعلوهم إخوانكم ولو كانوا بعيدين ! واكفروا بالطواغيت ، وعادوهم ، وأبغضوا من أحبهم ، أو جادل عنهم ، أو لم يكفرهم ، أو قال : " ما علي منهم "، أو قال : " ما كلفني الله بهم "، فقد كذب هذا على الله وافترى ! بل كلفه الله بهم ، وفرض عليه الكفر بهم والبراءة منهم ، ولو كانوا إخوانه أو أولاده! فالله الله ! تمسكوا بأصل دينكم ؛ لعلكم تلقون ربكم لا تشركون به شيئا. [الدرر : ٢/١١٩]

واتە : دەست بگرن بە أصلی دینەکەتانەوە ، سەرەتا و کۆتاییەکەی ، ئەساسەکەی و سەرەکیەکەی ، ئەویش شایەتی دانە بە (لا إله إلا الله) وە ماناکەی بزانن ، شوێنکەوتووانیتان خۆش بوێت ، ئەوان بکەن بە برای خۆتان ، با زۆریش لێتانەوە دووربن لە ڕەچەڵەکدا.

وە کوفر بکەن بە طاغوتەکان ، وە دوژمنایەتیان بکەن و ڕقتان ببێتەوە لێیان ، وە ڕقتان لەوانەش ببێتەوە کە طاغوتەکانیان خۆش دەوێت ، یان ئەوانەی کە بەرگریان لێ دەکەن و مشتومڕیان لەسەر دەکەن ، یان ئەوانەش کە تەکفیریان ناکەن ، یان ئەوانەش کە دەڵێن جا من حەقم چییە بەسەریانەوە ، یان دەڵێن الله داوای لێم نەکردووە (کە تەکفیریان بکەم و ڕقم لێیان ببێتەوە) ، ئەوا ئەم کەسە درۆی بە دەم الله کردووە و درۆیەکی گەورەی هەڵبەستووە ، بەڵکو الله داوای لێ کردووە و فەرزی کردووە لەسەری کە کوفریان پێ بکات و بەرائەت بکات لێیان ، جا با برا و نەوەکانی خۆشی بن.

جا لەبەر الله دەست بگرن بە أصل ی دینەکەتانەوە ، بە ئومێدی ئەوەی بگەن بە لیقای پەروەردگاری خۆتان و هیچ شەریکی بۆ دانەنێن.

فمن يكفر بالطاغوت

ويؤمن بالله

فقد استمسك بالعروة الوثقى